

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 De subiecto gratiæ, Vtrum scilicet gratia sit in essentia animæ sicut in subiecto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

non est uirtus simpliciter, sed secundum quid, ut inferius in se- cunda secunda patet. Et propterea conceditur, quod non manet lumine gratie, fides non remanet in esse uirtutis simpliciter.

¶ Ad primum eorum, que contra conclusionem obijciuntur, dicitur quod licet multe excellentie sint communes gratie, & charitati propter earum connexionem, non tamen eis conueniunt eodem modo: quia gratia ut primus radicit, charitati ut fructui illius. Et rursum aliqua excellentia est gratie, que non conuenit charitati, scilicet primum principium formale esse supernaturalis. Falsum quoque est, quod dicitur inter filios regni, & perditionis que formaliter conueniat utriusque, nam gratia facit filium Dei formaliter, charitas autem operative. Illa enim est principium essendi in natura diuina participata: ista est principium operandi secundum naturam diuinam participatam. Et similiter diuersimode utraque est forma uirtutum, & coniungit fini ultimo, que charitas ut proximum operandi principium, illa ut primum.

¶ Et ex hoc patet responsio ad secundum, quod neutra superflua, & altera sine reliqua non sufficit. oportet enim & primum, & proximum principium habere naturam, & potentiam, lumen, & uirtutes. ¶ Et per idem soluitur tertium motuum. Nam licet habitus quo spiritus inhabitat animam, inclinet uoluntatem ad merendum ut prima radix meriti, non tamen exequitur hoc per seipsum immediate, sed mediante habitu charitatis, quo formaliter uoluntas inclinatur, gratia autem radicaliter tantum.

¶ Ad primum ergo dicendum, quod Augustinus nominat fidem per dilectionem operantem, gratiam: quia actus fidei per dilectionem operantis, est primus actus, in quo gratia gratum faciens manifestatur.

¶ Ad secundum dicendum, quod bonum positum in definitione uirtutis dicitur secundum conuenientiam ad aliquam naturam preexistentem uel essentialem, uel participatam: sic autem bonum non attribuitur gratie, sed sicut radici bonitatis in homine, ut dictum est.

¶ Ad tertium dicendum, quod gratia reducitur ad primam speciem qualitatis. Nec tamen est idem quod uirtus, sed habitudo quedam, que preponitur uirtutibus infusis, sicut earum principium, & radix.

ARTICULVS IIII.

Utrum gratia sit in essentia anime sicut in subiecto, an in aliqua potentiarum.

¶ Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod gratia non sit in essentia anime sicut in subiecto, sed in aliqua potentiarum. Dicit enim Augustinus in Hyposticō. * quod gratia comparatur ad uoluntatem, sicut ad libere arbitrium, sicut sessor ad equum: sed uoluntas, siue liberum arbitrium est potentia quedam, ut in primo dictum est. Ergo gratia est in potentia anime sicut in subiecto.

¶ 2° Preterea. Ex gratia incipiunt merita hominis, ut Augustinus dicit; * sed meritum consistit in actu, qui ex aliqua potentia procedit, ergo uidetur, quod gratia sit perfectio alicuius potentie anime.

¶ 3° Preterea. Si essentia anime sit proprium subiectum gratie, oportet quod anima, in quantum habet essentiam, sit capax gratie: sed hoc est falsum,

¶ Et primo, Gratia est idem quod gloria, ut patet per se: ergo est in eodem subiecto in quo est beatitudo, est in essentia.

¶ Secundo, Gratia perficit animam solum in ordine ad naturam actum, scilicet meritum, ergo non potest

quia sic sequeretur quod omnis anima esset gratia capax. non ergo essentia anime est proprium subiectum gratie.

¶ 4° Preterea. Essentia anime est prior potentie eius: prius autem potest intelligi sine posteriori, ergo sequitur quod gratia possit intelligi in anima nulla parte, uel potentia anime intellecta, scilicet neque uoluntate, neque intellectu, neque aliquo huiusmodi, quod est inconueniens.

¶ Sed contra est, quod per gratiam regeneramur in filios Dei: sed generatio per prius terminatur ad essentiam, quam ad potentias, ergo gratia per prius est in essentia anime, quam in potentia.

¶ Respondetur. Dicendum, quod ista questio ex precedenti dependet.

¶ Si enim gratia sit idem quod uirtus, necesse est quod sit in potentia anime sicut in subiecto: nam potentia anime est proprium subiectum uirtutis, ut supra dictum est. * Si autem gratia differat a uirtute, non potest dici quod in potentia anime sit gratia subiectum: quia omnis perfectio potentie anime habet rationem uirtutis, ut supra dictum est. * Unde relinquitur, quod gratia sicut est prius uirtute, ita habeat subiectum prius potentie anime, ita scilicet quod sit in essentia anime. Sicut enim per potentiam intellectualem homo participat cognitionem diuinam per uirtutem fidei, & secundum potentiam uoluntatis amoris diuinum per uirtutem charitatis: ita etiam per naturam anime participat secundum quandam similitudinem naturam diuinam per quandam regenerationem, siue recreationem.

¶ Ad primum ergo dicendum, quod sicut ab essentia anime effluunt eius potentie, que sunt operum principia: ita etiam ab ipsa gratia effluunt uirtutes in potentias anime, per quas potentie mouentur ad actus. Et secundum hoc gratia comparatur ad uoluntatem, ut mouens ad motum, que est comparatio sessoris ad equum: non autem sicut accidens ad subiectum.

¶ Et per hoc etiam patet solutio ad secundum: est enim gratia principium motorij operis mediantibus uirtutibus: sicut essentia anime est principium operum uirtutis mediantibus potentia.

¶ Corp. art.

¶ q. 7. arti. 3. eo. & q. 62. ar. 1. cor. Et 2. di. 26. arti. 5. Et ueri. q. 24. arti. 6. ¶ lib. 3. par. 9 me. tom. 7.

¶ p. p. q. 83. arti. 5.

¶ lib. de car. 166. & grat. cap. 6. circa prin. tom. 7. Et lib. 1. ad Simplic. q. 2. de gratia & li. ar. c. 6.

¶ Super questio. 110. articulum quartum.

¶ In articulo quarto eiusdem questio. dubium occurrit ex Scoto in 2. sententia. distinctione. 26. qui multipliciter probat, quod gratia est subiectiue, in uoluntate, & non in essentia anime immediate quadrupliciter.

actus secundus, ut patet: gloria autem & gratia actus primus: ac per hoc illa est propria potentia, ista communis essentia, & potentia secundum diuersa.

¶ Ad secundum, negatur absumptum. Nam gratia licet perficiat ad actum meritum, non tamen tantum ad hoc, nec primo ad hoc, quoniam gratia primo perficit ad dei formam, ad participationem diuinae naturae, iuxta illud Iud. 1. Pet. 2. diuinae naturae consortes: ad actum autem meritum secundario. Vnde infans per gratiam regeneratur in filios Dei, habentes primum & principalem effectum gratiae & caritatis secundario, sicut patet.

¶ Ad tertium dicendum, quod anima est subiectum gratiae secundum quod est in specie intellectualis, uel rationalis naturae: non autem constituitur anima in specie per aliquam potentiam, cum potentiae sint proprietates naturales animae speciem consequentes. Et ideo anima secundum suam essentiam differt specie ab aliis animalibus, sicut brutis animalibus, & plantarum. Et propter hoc non sequitur, si essentia humanae animae sit subiectum gratiae, quod quilibet anima possit esse gratiae subiectum: hoc enim conuenit essentiae animae inquantum est talis speciei.

¶ Ad quartum dicendum, quod cum potentiae animae sint naturales proprietates speciem consequentes, anima non potest sine his esse. Dato autem quod sine his esset, adhuc tamen anima didiceretur secundum speciem suam intellectuales, uel rationalis: non sed propter speciem talis essentiae, ex qua naturae sunt huiusmodi potentiae effluere.

QVAESTIO CXI.

De diuisione gratiae, in quinque articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de diuisione gratiae. Et circa hoc quaeruntur quinque.

¶ Primo, Vtrum conuenienter diuidatur gratia per gratiam gratis datam, & gratiam gratum facientem.

¶ Secundo, de diuisione gratiae gratum facientis per operantem, & cooperantem.

¶ Tertio, de diuisione eiusdem per gratiam praeuientem, & subsequenter.

¶ Quarto, de diuisione gratiae gratis datae.

¶ Quinto, de comparatione gratiae gratum facientis, & gratis datae.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum gratia conuenienter diuidatur per gratiam gratum facientem, & gratiam gratis datam.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod gratia non conuenienter diuidatur per gratiam gratum facientem, & gratiam

& actum est in potentia illa, distinguenda est: quoniam dupliciter hoc contingit, scilicet primo, & secundo. Et dicitur, quod gratia primo perficitur esse, & non primo ad operari, & propterea non ad obiectum. Nec ad actum primo perficit, sed secundario: facit enim primo hominem filium Dei, & consequenter potenter

mereri uitam aeternam. Sequela ergo negatur: quoniam non tenet nisi de habitu primo perficiente ad actum, & obiectum. ¶ Ad confirmationem ex Anselmo dicitur, quod Anselmus potest uerificari de iustitia actuali pro quanto omnis operatio bona est in uoluntate secundum aliquid, pura uolitionem: sed quantum ad iustitiam habituales lato uocabulo accipitur iustitiam, falsum est quod dicitur.

¶ Ad quartum, negatur quod omnis habitus sit subiectus in aliqua potentia. Et ad probationem, quia opus habentis reddit bonum, dicitur quod reddere opus habentis bonum, contingit dupliciter, scilicet primo, & ex consequenti. Et quod habitus, qui ad hoc primo est, ut opus habentis reddat bonum in potentia aliqua, est cuius est opus: gratia autem non propter opus est primo, sed secundario, principaliter enim est propter esse confortem diuinae naturae, quod est prius omni uirtute: & ideo est in subiecto priore quacunque potentia, ut proportionaliter forma respondeat materia.

SED CONTRA est, quod Apostolus utrunque attribuit gratiae, scilicet & gratum facere, & esse gratis datum. Dicit enim quantum ad primum ad Ephes. 1. Gratificauit nos in dilecto filio suo. Quantum uero ad secundum dicitur ad Roman. 2. Si autem gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia iam non est gratia. potest ergo distinguere gratia, quae uel habet unum tantum, uel utrunque.

RESPONDEO. Dicendum, quod sicut Apostolus dicit ad Roman. 13. Quae à Deo sunt ordinata sunt. In hoc autem ordo rerum consistit, quod quaedam per alia in Deum reducuntur, ut Dionysius dicit in libro caele. Hierar. * Cum igitur gratia ad hoc ordinatur, ut homo reducat in Deum, ordine quodam hoc agitur, ut scilicet quidam per alios in Deum reducantur. Secundum hoc igitur duplex est gratia. Vna quidem per quam ipse homo Deo coniungitur, quae uocatur gratia gratum faciens. Alia uero per quam unus homo cooperatur alteri ad hoc, quod ad Deum reducat. Huiusmodi autem donum uocatur gratia gratis data: quia supra facultatem naturae, & supra meritum personae homini conceditur. Sed quia non datur ad hoc, ut homo ipse per eam iustificetur, sed potius ut ad iustificationem alterius cooperetur: ideo non uocatur gratum faciens. Et de hac dicit Apostolus ad Corinth. 12. Vnicuique datur manifestatio Spiritus ad utilitatem, scilicet aliorum.

Ad